

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מקומות קדושים - חלק א - 53363

תאריך עדכון אחרון 21-09-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' נורית שטדלר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Nurit.stadler@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב' 10:00-11:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס זה נלמד מושגי יסוד בתחום האנתרופולוגיה של המקומות הקדושים. נדון בהיבטים שונים של מושג הקדושה בכתביהם הקלאסיים של מכס וובר, קרל מרכס, אמיל דורקהיים ולוי שטראוס, כמו כן נבחן את משמעות המושג 'מקום קדוש' בכתבים של מירצ'ה אליאדה וויקטור טרנר. בהמשך לגישות המחקר הקלאסיות נבחן גישות המעלות אפשרויות אחרות לבחון מקומות קדושים כזירות קונפליקט, מאבק ואתגור של זהות ושל הסדר החברתי. על מנת להבין גישות אלו נעסוק במספר מקרי בוחן של מקומות קדושים המהווים מוקדי תסיסה של פולחן, טקסיות וסגידה בעידן הנוכחי.

מטרות הקורס:

בקורס זה נלמד מושגי יסוד בתחום האנתרופולוגיה של המקומות הקדושים. נדון בהיבטים שונים של מושג הקדושה בכתביהם הקלאסיים של מכס וובר, קרל מרכס, אמיל דורקהיים ולוי שטראוס, כמו כן נבחן את משמעות המושג 'מקום קדוש' בכתבים של מירצ'ה אליאדה וויקטור טרנר. בהמשך לגישות המחקר הקלאסיות נבחן גישות המעלות אפשרויות אחרות לבחון מקומות קדושים כזירות קונפליקט, מאבק ואתגור של זהות ושל הסדר החברתי. על מנת להבין גישות אלו נעסוק במספר מקרי בוחן של מקומות קדושים המהווים מוקדי תסיסה של פולחן, טקסיות וסגידה בעידן הנוכחי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. התלמידים ילמדו להגדיר תופעה בתחום העלייה לרגל
2. התלמידים ילמדו לשאול שאלת מחקר אקדמית
3. התלמידים ילמדו לתאר שדה מחקר טקסי
4. התלמידים ילמדו לשאול שאלות על סוגיות יסוד באנתרופולוגיה של הדת וספרות הקלאסית הדנה בחוויה הדתית

דרישות נוכחות (%) :

90% מהשיעורים

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- מבוא לקדושה
- אליאדה: "המיתוס של השיבה הנצחית" ומושגי הקדושה
- וובר: על מושגי הכריזמה
- דורקהיים: על הקדושה
- מרכס: על הדת ככלי בידי האליטות
- ויקטור טרנר: מקום קדוש ועליות לרגל
- מרקוס: הקדושה הנוצרית

- התיזה של איד וסלנו - *sacred the Contesting*
- לילנטל וצ'ידסטר: מקומות קדושים ופוליטיקה של מדינות בקונפליקט
- מקומות קדושים כמקומות בהבנייה
- מקומות קדושים ופריון
- קדושה ומגדר
- מקומות קדושים ומיעוטים בדיאספורה
- מקומות קדושים ומוות.
- העתקה של מקומות קדושים

חומר חובה לקריאה:

רשימת קריאה לקורס לפי נושאים:

קדושה

Durkheim, Emile. 1915. *The Elementary Forms of the Religious Life*. London: Allen and Unwin. Pp. 1-20.

Mircea Eliade, 1961. *The Sacred and the Profane: The Nature of Religion: The Significance of Religious Myth, Symbolism, and Ritual within Life and Culture*, translated from the French by William R. Trask, New York: Harper & Row, (first published in 1957 in German as *Das Heilige und das Profane*).

Rudolph Otto, 1950. *The Idea of the Holy: An Inquiry into the non-rational factor in the idea of the divine and its relation to the rational*, translated by John W. Harvey, 2nd edition, London, New York, Toronto: Oxford University Press, (first edition 1923).

Sir James Frazer, 1959. *The New Golden Bough, A New Abridgment*, edited, with notes and forward by Theodor H. Gaster, New York: Criterion Books. First published in England in 1890 as *The Golden Bough*.

ארון, ריימונד. (1993). צורות היסוד של חיי הדת. בתוך: ציוני דרך בהגות הסוציולוגית - חלק ב'. תל אביה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ': 344-358.

המקום הקדוש כמרכז

אליאדה, מירצ'ה. 2005. 'המרחב הקדוש וקידוש העולם'. בתוך: לימור, א., וריינר, א. (עורכים): עליה לרגל, יהודים, נוצרים, מוסלמים. רעננה: בית ההוצאה לאור של האוניברסיטה הפתוחה, יד יצחק בן צבי והאוניברסיטה הפתוחה. עמ': 193-211.

טרנר, ויקטור. 2008. עליות לרגל כהליכים חברתיים. בתוך: אדר-בוניס, מ. (עורכת), מבוא לאנתרופולוגיה: מקראה. רעננה: בית ההוצאה לאור של האוניברסיטה הפתוחה. עמ': 238-283.

Turner, Victor. 1973. *The Center Out There: Pilgrim's Goal*. In: *History of Religions* 12(3). Pp: 191-230.

מרקוס, רוברט. א. 2005. כיצד יכולים מקומות להיפך לקדושים? שורשיה של תפיסת המקומות הקדושים בנצרות. בתוך: לימור, א., וריינר, א. (עורכים). עליה לרגל, יהודים, נוצרים, מוסלמים. רעננה: בית ההוצאה לאור של האוניברסיטה הפתוחה, יד יצחק בן צבי והאוניברסיטה הפתוחה. עמ': 243-255.

המקום הקדוש כזירה של מאבק
איד, ג'ון, סלנו, מייקל. 2005 התמודדות עם הקדושה: האנתרופולוגיה של העליה לרגל הנוצרית,
מבוא. בתוך: לימור, א., וריינר, א. (עורכים), עליה לרגל, יהודים, נוצרים, מוסלמים. רעננה: בית
ההוצאה לאור של האוניברסיטה הפתוחה, יד יצחק בן צבי. עמ' 65-87.

Eade, John, Sallnow, Michael. 1991. "Introduction". In: John Eade and Michael J. Sallnow (Eds.), *Contesting the Sacred, the Anthropology of Christian Pilgrimage*. Routledge: London and New York. Pp: 1-29.)

Eade, John. 1991. *Order and Power at Lourdes: Lay Helpers and the Organization of a Pilgrimage Shrine*. In: John Eade and Michael J. Sallnow (Eds.), *Contesting the Sacred, the Anthropology of Christian Pilgrimage*. Routledge: London and New York. Pp: 50-76.

מקומות קדושים ופוליטיקה

Chidester, D., & Linenthal, E. T. (1995). "Introduction". In: Chidester, D., & Linenthal, E. T. (Eds.). *American Sacred Spaces*. Indiana University Press. Pp: 1-42.

מקומות קדושים וגיאוגרפיה קדושה

Orsi, A. 1985. *The Madonna of 115th Street: Faith and Community in Italian Harlem*. Yale University Press, pp. 1-13.

ההבנייה החברתית של מקומות קדושים

גונן, רבקה. 1998. כיצד נוצר קבר יהודי קדוש: מקרה קבר רחל אשת רבי עקיבא. בתוך: ר. גונן (עורכת) אל קברי צדיקים. עליות לרגל והילולות בישראל. ירושלים: מוזיאון ישראל, ידיעות אחרונות, חמד. עמ' 75-86.
בילו, יורם. 2005. שושביני הקדושים. חולמים, מרפאות וצדיקים בספר העירוני בישראל. חיפה, הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה. עמ' 49-60.

מקומות קדושים כזירות פריון

Sered, Susan, 1989. *Rachel's Tomb: Societal Liminality and the Revitalization of a Shrine*. Religion, (19). Pp: 27-40.

קדושה ומיגדר

Dubisch, Jill. 1995. *In a different place: pilgrimage, gender, and politics at a Greek island shrine*. Princeton. NJ: Princeton University Press. Pp.20-48

מקומות קדושים ומיעוטים בדיאספורה

Tweed, Thomas A. 1997. *Our Lady of the Exile: Diasporic Religion at a Cuban Catholic Shrine in Miami*. Oxford: Oxford University Press. Pp.45-55

Roger Canals, 2017. *A Goddess in Motion, Visual Creativity in the Cult of María Lionza*, Oxford: Berghahn Publishing House.

מקום קדוש וטקסיות

Coleman, Simon, 2014 "Pilgrimage as Trope for an Anthropology of Christianity." *Current Anthropology*, 55 (10): 281-291.

מקומות קדושים והמדינה

Chesnut, R. Andrew. 2012. *Devoted to Death: Santa Muerte, the Skeleton Saint*. Oxford University Press, Pp.3-26.

Mesaritou, Evgenia. 2015. 'He is among us, get it into your head, he is alive and always here': saintly presence at the pilgrimage centre of Padre Pio and the importance of 'being there' *Culture and Religion: An Interdisciplinary Journal*. 16 (1): 87-109

העתקה של מקומות קדושים

Rowan, Yorke, M. 2004. *Repackaging the Pilgrimage: Visiting the Holy Land in Orlando*. In: Rowan, Y. M., & Baram, U. (Eds.). *Marketing heritage: Archaeology and the consumption of the past*. Rowman Altamira. Pp: 249-266.

חומר לקריאה נוספת:
יעודכן בהמשך

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
גשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 20 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

השתתפות בקורס היא תנאי להשתתפות בקורס מקומות קדושים-חלק ב'

סטודנטים שלא ישתתפו במקומות קדושים יבחנו בסוף סימסטר א'